

Виенска декларация

Криминализирането на хората, употребяващи незаконни наркотици, подхранва ХИВ епидемията и води до критични здравни и социални последици. Необходимо е пълно преосмисляне на политиката в това отношение.

В отговор на здравните и социални вреди, произтичащи от употребата на наркотици, под опеката на Обединените Нации бе въведен в приложение един мащабен международен режим на забрана на наркотиците¹. Многогодишни проучвания спомогнаха за съставянето на една цялостна оценка на ефекта от глобалната “Война срещу наркотиците” и в навечерието на XVIII^{та} Международна Конференция по СПИН във Виена, Австрия, международната научна общност призова към осъзнаване и признаване на ограниченията и вредите от този режим на забрана, както и за реформа на политиките по наркотиците с цел премахване на бариерите по пътя към ефективната ХИВ превенция, лечение и грижи.

Доказателствата, че законовите мерки се провалиха в опита си да ограничат незаконното разпространение на наркотици в общества, където те се търсят, са недвусмислени.² През последните няколко десетилетия, националните и международни системи за наблюдение на движението на каналите за разпространение показаха една обща тенденция на по-ниски цени и по-висока чистота на наркотичните вещества – въпреки огромните инвестиции в наказателното им преследване.^{3,4}

Освен това, няма данни за това увеличаващата се строгост на закона да ограничава разпространението на употребата на наркотици.⁵ Събраните данни ясно показват, че броят на държавите, в които хората се инжектират с нелегални наркотици расте, като расте и броят на засегнатите жени и деца.⁶ Извън територията Африка, южно от Сахара, венозно употребяващите са приблизително една трета от всички нови случаи на ХИВ.^{7, 8} На някои места, където ХИВ се разпространява най-бързо, като например Източна Европа и Централна Азия, превалентността е 70% сред хората, които се инжектират, като в някои региони стига до над 80% от всички ХИВ случаи.⁸

В контекста на поразяващите доказателства, че законовите мерки са се провалили в постигането на първоначално набелязаните цели, изключително важно е всички вредни последици от тях да бъдат отчетени и взети предвид. Те включват, но не се изчерпват със, следните примери:

- ХИВ епидемии, които се подклаждат от криминализирането на употребяващите наркотици и забраните за предоставяне на стерилни игли и заместително лечение.^{9, 10}
- Избухване на епидемии от ХИВ в затвори и заведения за наркозависими вследствие на забранителните закони и политики и заради липсата на услуги за ХИВ превенция на тези места.¹¹⁻¹³
- Разклащане на основите на системите за обществено здравеопазване, заради това, че законодателството отдръпва употребяващите наркотици от програмите за превенция и грижи и ги вкарва в среда на интензивно разпространение на инфекциозни болести (напр. ХИВ, хеп. С и В, туберкулоза)¹⁴⁻¹⁶

- Криза в правосъдните системи, в резултат на рекорден брой затворници, при това в редица държави.^{17, 18} Това обстоятелство негативно повлиява социалното функциониране на редица общества. При все че расовият признак сред затворените за престъпления, свързани с наркотици, е очевиден във всички държави по света, най-видим той е в САЩ, където приблизително един от всеки девет афро-американци мъже между 20 и 34 години влиза в затвора, предимно вследствие на наказателното преследване на наркотиците.¹⁹
- Стигма спрямо хората, които употребяват незаконни наркотици, която засилва политическата популярност на криминализирането на употребяващите наркотици и възпрепятства ХИВ превенцията и останалите усилия за опазване на човешкото здраве.^{20, 21}
- Жестоко нарушаване на човешките права, включително мъчения, насилствен труд, нечовешко и унижително отношение и екзекуция на извършили престъпления, свързани с наркотици, и то в редица държави.^{22, 23}
- Огромен пазар на незаконно разпространение на наркотици, оценяван с годишна стойност от 320 милиарда долара.⁴ Печалбите от него остават изцяло извън контрола на правителството, като така осигуряват бум на престъпността, насилието и корупцията в безброй градски общности и дестабилизируют цели държави, като Колумбия, Мексико и Афганистан.⁴
- Милиарди долари от данъци, хвърлени на вятъра във “Войната срещу наркотиците” с цел контрол над тези вещества, които не успява да постигне целите си, а вместо това, пряко или косвено, допринася за гореспомнатите вреди.²⁴

За съжаление, доказателствата за провала на забраната върху наркотиците да постигне първоначалните си цели, както и тежките негативни последици на тези политики, често биват отричани от лицата, които имат интерес от запазването на настоящето статукво.²⁵ Това създава объркване в обществото и погубва безброй животи. Правителствата и международните организации имат своите етични и законови задължения да реагират на този проблем и трябва да потърсят и приложат доказани стратегии, които да могат ефективно да ограничат вредите от наркотиците, без да създават нови вреди. Ние, долуподписаните, призоваваме правителствата и международните организации, включително Обединените Нации, към:

- Предприемане на прозрачно ревизиране на ефективността на настоящите политики по наркотиците.
- Прилагане и оценка на научно доказан общественоздравен подход към вредите, произтичащи от незаконната употреба на наркотици за индивида и за обществото.
- Декриминализиране статута на употребяващите, подобряване на доказано работещите възможности за лечение на зависимостите и премахване на неефективните центрове за принудително лечение, които нарушават Универсалната декларация за човешките права.²⁶
- Недвусмислено увеличаване и осигуряване на финансиране за изпълнението на пълен пакет от ХИВ свързани интервенции, които са ясно разписани в документите, описващи целите на организации като WHO, UNODC и UNAIDS.²⁷
- Целенасочено включване на членове на засегнатите общности в дейностите по разработване, мониторинг и изпълнение на услугите и политиките, които пряко касаят техния живот.

Базирането на политиките по наркотиците върху научни доказателства няма да

елиминира употребата на наркотици или пък проблемите, произтичащи от инжектирането. Въпреки това, преориентирането на тези политики към реално работещи подходи, които уважават, защитават и прилагат човешките права, има потенциала да намали вредите от сега прилаганите методи и би позволило пренасочването на огромни финансови ресурси към сфери, където са нужни най-много: приложение и оценка на превенция, базирана на реални наблюдения, интервенции за регулиране, лечение и намаляване на вредите.